

Związek Rzemiosła Polskiego

ul. Miodowa 14, 00-246 Warszawa, tel. +48 22 50 44 200, fax. +48 22 50 44 220, www.zrp.pl, zrp@zrp.pl

NO - 28/2024

Warszawa, 13 marca 2024 r.

Pan Adam Bodnar
Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze,

Związek Rzemiosła Polskiego w imieniu sieci organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła – izb rzemieślniczych i cechów, przedstawia - z prośbą o ustosunkowanie się, pytania do Ministerstwa Sprawiedliwości, w związku z nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich. W szczególności prosimy o odpowiedź, które z zapisów ustawy i w jakim zakresie dotyczą bezpośrednio podmiotów, jakimi są organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła.

Niestety w przyjętej ustawie zapisano szereg sformułowań, które budzą wątpliwości interpretacyjne w kontekście zadań publicznych nałożonych na sieć organizacji reprezentowanych przez Związek Rzemiosła Polskiego dotyczących przygotowania zawodowego młodocianych o podwójnym statusie uczniów-pracowników.

Zgodnie z zasadami ustalonymi w ustawie o rzemiośle z dnia 22 marca 1989 r. [Dz. U. z 2020r. poz. 2159] Związek Rzemiosła Polskiego jest sieciową organizacją samorządu gospodarczego rzemiosła, która aktualnie reprezentuje 25 izb rzemieślniczych z całego kraju i zrzeszone w nich ponad 450 cechów. Ustawa nadaje Związkowi Rzemiosła Polskiego uprawnienia do opiniowania aktów prawnych dotyczących działalności rzemieślników oraz określa zadania wykonywane przez izby rzemieślnicze i cechy w zakresie przygotowania zawodowego w rzemiośle oraz potwierdzania kwalifikacji zawodowych w postaci świadectw czeladniczych i dyplomów mistrzowskich uzyskiwanych po zdaniu właściwego egzaminu przed komisją egzaminacyjną izby rzemieślniczej. Obecnie ponad 71 tysięcy uczniów rzemiosła jest pod pieczę organizacji rzemiosła: izb rzemieślniczych i cechów, sprawujących nadzór nad przebiegiem przygotowania zawodowego w rzemiośle. Z kolei 23 tysiące rzemieślników realizuje dualne kształcenie zawodowe w rzemiośle.

W dotychczasowym stanie prawnym istniały już pewne standardy i procedury, które wiązały się z ochroną małoletnich, a obowiązek ich przygotowania spoczywał głównie na szkołach i innych placówkach oświatowych. W związku z nowelizacją w 2023 r. przepisów ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich zachodzi konieczność przygotowania odpowiednich procedur również przez inne podmioty, których pracownicy mają kontakt z małoletnimi. W szczególności nowa ustawa nakłada na szeroki krąg podmiotów obowiązek weryfikacji niekaralności w stosunku do osób, które mogą być dopuszczone do pracy bądź innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi.

Zgodnie z Art. 22b ustawy obowiązek wprowadzenia standardów ochrony małoletnich, ma każdy:

1. organ zarządzający jednostką systemu oświaty, o której mowa w art. 2 pkt 1-8 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe oraz inną placówką oświatową, opiekuńczą, wychowawczą, resocjalizacyjną, religijną, artystyczną, medyczną, rekreacyjną, sportową lub związaną z rozwijaniem zainteresowań, do której uczęszczają albo w której przebywają lub mogą przebywać małoletni;
2. organizator działalności oświatowej, opiekuńczej, wychowawczej, resocjalizacyjnej, religijnej, artystycznej, medycznej, rekreacyjnej, sportowej lub związanej z rozwijaniem zainteresowań przez małoletnich;
3. podmioty świadczące usługi hotelarskie oraz turystyczne, a także prowadzące inne miejsca zakwaterowania zbiorowego, w zakresie niezbędnym do zapewnienia ochrony małoletnich.

Niestety ustawa nie zawiera wyjaśnienia do użytych określeń (słownika pojęć) oraz nie wymienia szczegółowo podmiotów względem, których ustawodawca sformułował obowiązek wprowadzenia standardów ochrony małoletnich. Wobec tego nasuwają się wątpliwości, czy za „organizatora działalności” oświatowej, opiekuńczej, wychowawczej, resocjalizacyjnej, religijnej, artystycznej, medycznej, rekreacyjnej, sportowej lub związanej z rozwijaniem zainteresowań przez małoletnich, mogą zostać uznane - izby oraz cechy rzemieślnicze w związku z realizacją zadań na podstawie ustawy o rzemiośle w szczególności w związku ze sprawowaniem nadzoru nad przebiegiem przygotowania zawodowego młodocianych w rzemiośle na podstawie art. 3 ust. 6 ustawy o rzemiośle, działalnością komisji egzaminacyjnych czy uczestniczenia w realizacji innych zadań z zakresu oświaty i wychowania w celu zapewnienia wykwalifikowanych kadr dla gospodarki (art. 7 ust. 5 pkt. 5 ustawy o rzemiośle)?

Izby rzemieślnicze zajmują się przeprowadzaniem egzaminów czeladniczych, mistrzowskich i sprawdzających przez powoływane w tym celu komisje. Z kolei cechy skupiają pracodawców – rzemieślników, którzy m.in. zajmują się prowadzeniem przygotowania zawodowego młodocianych pracowników. Ustawa z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle w art. 3 ust. 5 określa, iż „rzemieślnicy zatrudniający pracowników w celu przygotowania zawodowego w rzemiośle obowiązani są spełniać warunki określone odrębnymi przepisami oraz być członkami jednej z organizacji, o których mowa w art. 7 ust. 3 pkt 1 i 3” ww. ustawy, z kolei w art. 3 ust. 6 stwierdza, iż „przygotowanie zawodowe w rzemiośle realizowane jest na zasadach dualnego systemu kształcenia. Nadzór nad jego przebiegiem sprawuje izba rzemieślnicza lub z jej upoważnienia cech, którego członkiem jest rzemieślnik”. W związku z przekazaniem przez izby rzemieślnicze cechom nadzorem nad przebiegiem przygotowania zawodowego cechy prowadzą szereg działań dotyczących realizacji nauki zawodu lub przyuczenia do wykonywania określonej pracy u pracodawców rzemieślników, jak: zawieranie umów o pracę w celu przygotowania zawodowego, sprawdzanie warunków do prowadzenia przygotowania zawodowego, kompletowanie dokumentów do egzaminu czeladniczego na zakończenie nauki. Należy zatem stwierdzić, iż kontakt pracowników biura cechów z młodocianymi pracownikami występuje. Nie jest on jednak ciągły, wręcz należy określić go jako okazjonalny. Nie jest on również wprost związany z udziałem w zajęciach prowadzonych przez cechy dla młodocianych pracowników w związku z rozwijaniem zainteresowań. Podobnie jest w przypadku izb rzemieślniczych i członków komisji egzaminacyjnych, którzy wprowadzają egzaminują osoby

poniżej 18 roku życia, ale są to znikome przypadki (niektórzy uczniowie III klas szkół branżowych I stopnia nie mają 18 lat).

Nie bez znaczenia jest sytuacja prawna samych pracodawców rzemieślników. Oczywiście jest, że rzemieślnicy zatrudniający młodocianych nie są organami prowadzącymi jednostki systemu oświaty, o których mowa w art. 2 pkt 1-8 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe. Zgodnie z zapisami rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania (§8) Pracodawca zatrudniający młodocianego w celu nauki zawodu realizuje program nauczania uwzględniający podstawę programową kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego określoną w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego w zakresie nauczanego zawodu lub realizuje program zapewniający spełnienie wymagań egzaminacyjnych określonych w standardach będących podstawą przeprowadzania egzaminu kwalifikacyjnego na tytuł czeladnika w zawodach nieujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego określonych w przepisach dotyczących klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy. Ponadto pracodawca zatrudniający młodocianych w celu przygotowania zawodowego odbywanego w formie nauki zawodu:

- 1) kieruje ich na doksztalcanie teoretyczne do branżowej szkoły I stopnia albo
- 2) kieruje ich na doksztalcanie teoretyczne do centrum kształcenia zawodowego lub do szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe realizowane w formie turnusu doksztalcania teoretycznego młodocianych, zgodnie z przepisami w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych, albo
- 3) organizuje doksztalcanie teoretyczne we własnym zakresie.

Tym samym z powodu braku ustawowego zdefiniowania pojęcia „organizatora działalności oświatowej” powstaje uzasadnione pytanie, czy za (1) pracodawcę lub (2) innego organizatora działalności - związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, mogą zostać uznani - rzemieślnicy (pracodawcy) zatrudniający młodocianych w celu przygotowania zawodowego na podstawie rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania z dnia 28 maja 1996 r., tj. zarówno prowadzący przygotowanie praktyczne i teoretyczne we własnym zakresie jak i prowadzący wyłącznie przygotowanie praktyczne młodocianych (kierując młodocianego na przygotowanie teoretyczne do innego podmiotu) czy wreszcie pracodawcy/organizatorzy przyjmujący młodocianych na miesięczne praktyki/staże zawodowe?

Co więcej, w art. 21 ust. 1 ustawy określa się, iż: „przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy lub przed dopuszczeniem osoby do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi na pracodawcy lub innym organizatorze takiej działalności oraz na osobie, z którą ma być nawiązany stosunek pracy lub która ma być dopuszczona do takiej działalności, ciąży obowiązek” między innymi w zakresie uzyskania informacji, czy dana osoba jest zamieszczona w Rejestrze Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym lub w Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze. Powyższe zapisy są jasne w odniesieniu do osób, z którymi będzie nawiązywany stosunek pracy. Niemniej nie wynika z nich obowiązek

weryfikacji niekaralności karnej wstecznej, to jest obowiązek weryfikowania osób już pracujących (dopuszczonych do działalności) przed 15 lutego 2024 r. Z uwagi na zaistnienie ww. sytuacji prosimy o informację, czy w świetle zapisu art. 21 ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczości na tle seksualnym i ochronie małoletnich obowiązek uzyskania danych dotyczy wyłącznie osób nowo zatrudnionych (dopuszczonych do takiej działalności) po dniu wejścia w życie ustawy tzn. po dniu 15 lutego 2024 r, czy również rozciąga się na osoby zatrudnione/dopuszczone do działalności przed dniem 15 lutego 2024 r, których stosunek pracy/działalność trwa po dniu 15 lutego 2024 r?

Ponadto, ustawodawca nie precyzuje wprost w art. 21 ust. 1 ustawy, jak szeroki ma być krąg osób dopuszczanych do pracy z małoletnimi. Tym samym rodzi się kolejne pytanie, czy obowiązek uzyskiwania informacji w zakresie osób ujętych w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym i Krajowym Rejestrze Karnym dotyczy wszystkich osób zatrudnionych u pracodawcy, czy tylko tych, którzy prowadzą przygotowanie zawodowe młodocianych tj. instruktorów praktycznej nauki zawodu? Co w przypadku pracowników, których w zakresie obowiązków nie leży realizacja zadań wobec małoletnich związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi? Czy taki pracownik, chociażby miał znikomy kontakt z małoletnim, ale jednak miał ze względu np. na przebywanie na sąsiednim stanowisku pracy, korzystanie z tych samych pomieszczeń socjalnych, będzie podlegał wymogom opisanym w ust. 2-8 art. 21 ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczości na tle seksualnym i ochronie małoletnich?

Wątpliwości budzą także zapisy wyrażone w ust. 4 i 5 art. 21 ustawy, gdzie czytamy, że „osoba, z którą ma być nawiązany stosunek pracy lub która ma być dopuszczona do działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi, składa ponadto pracodawcy lub innemu organizatorowi takiej działalności oświadczenie o miejscu lub miejscach zamieszkania w ciągu ostatnich 20 lat w państwie innym niż państwo obywatelstwa i przedkłada pracodawcy lub innemu organizatorowi takiej działalności informację w zakresie przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności z rejestrów karnych tych państw zamieszkania”. W jaki sposób uzyskiwać rzetelne i zgodne z prawdą informacje o niepopelnieniu przestępstwa od obcokrajowców, z którymi może być nawiązany stosunek pracy lub którzy będą mogli być dopuszczeni do działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi? Wydaje się, iż samo oświadczenie takiej osoby nie jest wiarygodne, a dokumenty uzyskane z kraju zamieszkania danego człowieka powinny zostać przetłumaczone i sprawdzone przez osoby do tego uprawnione.

Pozostając w powyższym temacie, Związek Rzemiosła Polskiego stoi na stanowisku, iż obowiązek uzyskiwania informacji z Rejestru Sprawców Przestępstw na tle seksualnym o osobach, które są zatrudnione w izbach, lub z którymi izba nawiązuje współpracę jedynie w związku z przeprowadzaniem egzaminów czeladniczych, mistrzowskich i sprawdzających – izb tych nie powinien dotyczyć. Przemawia za tym argument, iż egzaminy czeladnicze i mistrzowskie odbywają się w czasie od 120 minut do maksymalnie trzech dni po osiem godzin dziennie z udziałem w poszczególnych etapach egzaminu, co najmniej dwóch członków zespołu egzaminacyjnego, co pozwala stwierdzić, iż organizacja tych egzaminów określona w przepisach prawa wyklucza możliwość przeprowadzania egzaminu przez jedną osobę w odosobnieniu, co znacząco ogranicza ryzyko wystąpienia zagrożenia przestępczością. Swoje

stanowisko argumentujemy również tym, iż ustawodawca nie przedstawił pełnego uzasadnienia dla utworzenia rejestru odrębnego od Krajowego Rejestru Karnego pod kątem efektywności tworzonego systemu. Należy mocno podkreślić, iż Rejestr Sprawców Przepstępstw na tle seksualnym powinien służyć przede wszystkim ochronie społeczeństwa przed osobami szczególnie niebezpiecznymi, w innym przypadku stanie się tylko zbędnym, kolejnym biurokratycznym narzędziem. Wiele organizacji/środków już zgłasza, że Ogólnodostępny Rejestr nie stanowi skutecznego środka mającego przyczynić się do zmniejszenia zagrożenia przestępczością seksualną. Zresztą koncepcja Rejestru budzi poważne zastrzeżenia w zakresie jego zgodności z Konstytucją RP, zwłaszcza z art. 47, gdzie wyraźnie wskazuje się, że „każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym”. Tworząc ogólnodostępne bazy danych, w których znajdować się mają informacje o najgroźniejszych sprawcach przestępstw na tle seksualnym, ustawodawca nie wziął pod uwagę tego, aby ingerencja w prywatność odbywała się zgodnie z zasadą proporcjonalności, która wymaga, aby z jednej strony podjęte środki były skuteczne do realizacji założonego celu, ale z drugiej strony były, jak najmniej uciążliwe dla jednostki. Gromadzenie danych w firmie/instytucji o każdej zatrudnianej lub dopuszczonej osobie nie mającej kontaktu z małoletnim lub mającej minimalny w związku z wykonywanymi zadaniami zawodowymi wydaje się bezpodstawne.

Przygotowanie wytycznych do opracowania standardów leży w kompetencjach Zespołu do Spraw Ochrony Małoletnich, który ma działać przy Ministrze Sprawiedliwości (art. 22s ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich). Zgodnie z komunikatem opublikowanym na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości (z dnia 31.01.2024 r): „W Ministerstwie Sprawiedliwości działa Zespół do Spraw Ochrony Małoletnich, złożony z ekspertów - przedstawicieli różnych instytucji (innych ministerstw, organizacji pozarządowych, środowisk naukowych, jednostek samorządu terytorialnego). Do jego zadań należy przygotowywanie wytycznych do opracowania standardów i aktualizowanie tych wytycznych co 2 lata. Obecnie w ramach zespołu pracuje jedenaście grup roboczych, które przygotowują wskazówki wraz z przykładowymi wzorami standardów dla różnych rodzajów placówek/działalności (żłobków, szkół, przedszkoli, hoteli, świetlic). Będziemy je regularnie udostępniać w specjalnie przygotowanej w tym celu zakładce”. Prosimy zatem o informację, w jakim terminie pierwsze modelowe standardy dla różnych rodzajów placówek/działalności przygotowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości pojawią się w przestrzeni publicznej i pod jakim adresem można je będzie znaleźć?

Podsumowując, w pełni popieramy podejmowanie działań i wprowadzanie przepisów prawa, które chronią interesy małoletnich. Chcielibyśmy stosować procedury, które w efektywny sposób pozwolą na realizację założeń ustawodawcy i pozwolą na jak najlepsze zapewnienie bezpieczeństwa małoletnim, dlatego Związek Rzemiosła Polskiego będzie wdzięczny za ustosunkowanie się do powyższych pytań.

Z wyrazami szacunku,

Prezes ZRP

Jan Gogolewski